

Ara 80 fill.

Hírlapbélyeg használatát a bratislavi postagazgatóság 25.857/III. a — 25. 28. X. 25. szám alatt engedélyezte. Podávaci poštový úrad Nitra.

NITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

Megjelenik vasárnaponként.
Előfizetési ára egész évre 40 Ks, félévre 20 Ks
Külföldre 60 Ks. évenként.

Alapította: Dr. TÓTH JÁNOS.
1933-ig szerkesztette: Dr. FRANCISZY LAJOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nitra, Piarista-utca 22. szám, földszint.
Hivatalos órák: hétköznap reggeltől estig.

Negyvenkilencedik évfolyam

16. szám

Nitra, 1941. április 27.

Megjegyzések

a légi támadások ellen építendő 24. CPO-41. számú kormánybízatosi rendelethez.

Örömmel üdvözljük ezt a rendeletet annak ellenére is, hogy lekésze érkezett a német—olasz—magyar hadseregek győzelmes balkáni előnyomulása miatt, ami már magában véve is rövidesen feleslegessé teszi úgy az elsőlétfést, mint minden egyéb CPO Intézkedést. De a parancs, akár mikor jön, mégiscsak parancs marad és ezt szívesen teljesítjük mindenkor, ha arra képesek vagyunk.

A „Vyhliáska o zriadent protileteckých krytov“ — Hirdetmény a légitámadások elleni óvóhelyek építéséről a háztulajdonosokat arra kötelezi, hogy amolyan bombamentes, masszív padlózatú földalatti fűtőhelyet építsenek, mely áll 1) könnyen szelölétehető gázpitvarból, 2) búvókamrából, 3) illemhelyből. Rendben van, a háztulajdonosok ezt feltétlenül megcsináltatnák, ha volna miből. Mert hiszen vannak két-háromszobás házacskák, amelyek amorfi-zálócs kölcsönből épültek fel és a tulajdonosok a jövőben is keserves gondok között kénytelenek törleszteni és újabb építkezésre márcsak azért se mertek gondolni, mert ki adna ma kölcsönt és ha adna is valaki, hogyan lehetne azt előnyösen törleszteni? Ez egy. Másodszor: városunk igen nagy területe talajvízes helyen van beépítve. Itt száz és száz házban ólom szigetelésű vasbeton pincék építéséről lehet csak szó, ami óriási téfelt jeleniene a kérdéses rendelet végrehajtásánál, viszont az is igaz, hogy a többmillió munkaprogram több száz munkást juttatna kenyérhez, amit szívből kívánunk.

Hogyan vélekednek a kisebb házak tulajdonosai a rendeletről? Egyedül és külön-külön képtelenek vagyunk építkezni, mert nincs pénzünk. Legjobb volna 5—10 ház részére egy közös búvóhelyet építeni úgy, hogy az béke idején raktár, vagy mosókonyha-helyiségnek felhasználható lehessen. A nagyobb házak tulajdonosai és a vagyonos osztályhoz tartozók természetesen máról-holnapra rákényszeríthetők az építkezésre, de úgy, hogy abból városunknak a közös érdekében valami haszna is legyen. Például: a főbb és forgalmasabb helyeken békésebb időkben nyilvános illem- és mosdóhelyiségeként lehetne felhasználni az építendő fűtőhelyeket. Mindenesetre sok ok szól amellett, hogy a rendelet végrehajtását helyszíni szemlék, bizottságok kiküldése előzze meg. (D).

Nitrai élet 25 év előtt.

(Első közlemény)

1916 ot irunk, benne vagyunk a világháború véres zajlásában. Lássuk, mi történt Nitrán 25 év előtt.

Az elmúlt (1915) év december 30. án volt Nitra város tisztújító közgyűlése dr. Gyürky Geyza alispán elnöklésével. Tiszti ügyésznek dr. Turchányi Ödönt választották meg nagy szótöbbséggel dr. Kubinyi Sándorral szemben, városi gazda Zányi Imre lett. Az első tanácsosi állásra egyhangulag dr. Horváth Ernő másodtanácsost választották meg, másodtanácsossá Verő Jenőt, főmérnöké Gyulai Mihályt, számvevővé Pettkes Gézát, pénztárnokká Massányi Józsefet, rendőrkapitányá id. Herczeg Istvánt, ellenőrré Baás Ferencet, I. álszámvevővé Zalka Sándort, végrehajtókká Köck Alajost és Mihályfy Gyulát. A rendőrfogalmazói állást Simegh Jánossal töltötték be.

Szabó Ferenc színtársulata január elsején kezdte meg a szini évadot — a Schiller féle kerthelyiségben, melyet nemrég moziá alakítottak át. Primadonnája Sebestyén Irma. A társulat jobb tagjai: Koronkay Rózsát, Turzó Margit, Virágh Jenő, Gábor Tibor, Deák Gyula, Verzár, Szigeti Annus. Zenekar helyett — Fekete Andor kísért zongorán

Január 3. án hunyt el 73. évében özvegy Ronchetti Józsefné.

Sáffár Kornél hadapródot, ki az északi harctéren oly súlyosan megsebesült, január elején avatták fel Budapesten az államtudományok doktorává.

Hadnagyokká kinevezték január hó első hetében Csiffary Istvánt, Massányi Imrét, Katkin Edét, Bezemek Bélát, Braun Lajost.

A Nitrai Takarékpénztár vezérigazgatója, Seeber Vince lemondott. Az igazgatói teendőket Herverth János igazgató-helyettes végzi.

Januárban képzésként rendeztek a megyeházán sétahangversenyekkel kapcsolatban. Közreműködtek Feldi Sándorné (ének), dr. Biró Béla (hegedű), Áldori László (kuplák), Kális Jenő (zongora), Filberger Vilmos (hegedű), Tomaschek Emmy (zongora), Miksik Mariska (zongora), Csippék Margit (ének), Gózon Gyula (ének), Tenczer Gyuláné (zongora).

A 43—50 éves népfelkelők felülvizsgálatát elrendelték. A felülvizsgáló bizottság elnöke Craus István főispán.

Az új városi tisztikar január 7. én a pilzeni sörccsarnokban társasvacsorát rendezett. Megjelentek: Hazslinszky Géza törvényszéki elnök, Sárpy alezredes, Pottyondy Gusztáv őrnagy, dr. Thuróczy Tibor polgármester stb.

A képzésként következő festők művei voltak láthatók: André, Belányi, Schüle, Székely festők, Lányi szobrász stb.

A székeskáptalan új dékánjává és gazdasági felügyelőjévé Turček József kanonokot választották meg.

Január 17. én érkezett Nitrára az orosz vörös kereszt küldöttsége. Tagjai: Jazvill Natália hercegnő és egy dán őrnagy. A küldöttséget Weidhoffer cs. és kir. őrnagy kísérte. A pályaudvaron Craus István főispán fogadta, Schmidt Leó pápai kamarás, püspöki titkár, Reidner Ágoston főhadnagy, Thuróczy Károly nitrai főszolgabíró, Herczeg István alkapitány kíséretében. A misszió tagjai este Ujlakra köcsizték, hol özv. Esterházy Jánosné vendégei voltak. 18. án a molnosi katonai megfigyelő foglyait látogatták meg, itt Haupt Stummer Leó fogadta őket. Délben gróf Bathiány Vilmos püspök adott tiszteletükre ebédet.

Az első balkánvonat (Berlin—Konstantinápoly) január 15. én robogott át a vármegyén (N. Mesto n/V.—Piešťany—Leopoldov—Érsekújvár).

Január közepén 60 német mozdonyvezető érkezett Leopoldovba. Őket küldték ki, hogy a megszállott orosz és szerbiai területekre ki-rendelt magyar mozdonyvezetőket helyettesítsék. Az állomáson levő vasúti internátusban helyezték el őket.

Zsirkay János, a „Nitrvármegye“ főmunkatársa mint honvédhadnagy súlyosan megsebesülve szerb fogságba került. Január közepén táviratot küldött feleségének egy olaszországi községből. Annyit közölt, hogy jól érzi magát.

Január 23. án volt Nitrán a nitrai és barsi pénzügytanácskozása Craus István főispán elnöklésével. Nitráról megjelentek: dr. Kostyál Miklós és Brestyenzky Kálmán orsz. képviselők, Feldi Sándor, az Osztrák Magyar Bank főnökhelyettese, Árpássy Imre és Szegő Zsigmond (Hitelbank), Schlamadinger István (Osztrák-Magyar Bank, dr. Klobusiczky Károly (Kereskedelmi és Hitelintézet), Csernyák Rezső, Herverth János, Erdeős Ákos, Jánoska János (Takarékpénztár), Rasskó Timót, Dokupil Gusztáv (Népbank), Jánoska József (Központi Bank), Kubinyi Endre (Iparbank).

A molnosi katonai megfigyelő állomáson, a tovarniky-i Leó telepen és az oponicei Margit-kórházban egy-egy kiütéses tifuszeset fordult elő, melyet a harctérről érkezett katonák hoztak magukkal.

Hivatalos munkaidő a város-házán. A városi hivatal új munkaidőjét a következőképpen állapították meg: reggel fél 8-tól fél 3-ig. A városi pénztár csak 9—12-ig áll a közönség rendelkezésére.

Nitrianska ľudová banka
(Nitrai Népbank)

zálogkölcsönosztálya előnyös kölcsönöket folyósít arany, ezüst ékszerekre és drágakövekre a legkisebb összegektől a legnagyobb összegekig. A bankosztály vállal átutalásokat és külföldi kifizetéseket nagyon jutányosan és rendkívül gyors lebonyolítás mellett folyósít bekebelezésre, személyi hitelű kölcsönöket stb.

A falu lelke.

Manapság mindinkább divatba jött a falunézés, vagy mint mondják: „falukutatás”. Adáméva keresés, vagy az elveszett paradicsom üzti, hajtja az embereket a mind- eddig lenézett falura. Még a faluk között is válogatnak és lehetőleg a legféltreesebb maradt falut veszik célba hogy a megcsontosodott hagyományos szokásokat, mint ők mondják, tanulmányozzák. Ilyen falu Árokfalva, palóccországbán. Májában már meg- jelennek a „csavargó urak” (ahogy itt hív- ják őket) változó szerencsével. Igen, mert míg Mózes a csipkebokrchoz csak saru nélkül mehetett — Árokfalvához közeledni pedig meztelen nem lehet...

Réleki úr bár valamennyire már ismerni vélte a falut, sőt ez érlelte meg benne az elhatározást, hogy kiad egy könyvet, mely nek a címe már meg is volt: A falu lelke. Természetes az, hogy Árokfalvát választotta, csak úgy, mint a többi. Egy hélt készülték hozzá. Szombaton már csak az időjárás érdekelte őket fiatal asszonykájá- val együtt. Hallgatták a rádió időprognózi- sát, figyelték a barométert, még az öreg pedellust is megkérdezték: mit gondol, milyen idő lesz holnap? Mikor egybehang- zóan mind jó időt jósoltak; fogtak hozzá vasárnap reggel az öltözködéshez.

Az öreg harangozó ahogy elhúzta az első harangszót, szokása szerint a vasút- állomás felé nézett. Ilyenkor jön be a reg- geli vonat és ott áll meg közel a torony- ajtó előtt. Történetesen csak két idegen száll ki és egyenesen feléje tartanak.

— Ma megint úri csavargók... De nézd csak az istentelenek!

— Szerencsés jó reggelt kívánok drága jó apám (már ahogy olvasta a behízelt paraszt köszöntését)!

Az öreg harangozó előbb hosszan nézi őket, magában gondolja: apád a kulya, annak van ilyen kölyke, majdnem elfelejti mondani: jó reggelt!

— Mondja édes drága jó apám, nem nézhetnek meg ezt a szép templomot, igazán érdekelne.

No erre már haragba jött az öreg ha- rangozó és a szemükbe mondta:

— Nem! Még csak az kellene, az Isten házat így megcsúfítani, no meg az nem komédia. — Azzal a faképnél hagyta őket.

Az első csalódás után bizonytalanul érezte magát, ahogy ballagtak végig a soron. Bözsi ép a hajbefonó asszonytól jött kiírult arccal s ahogy találkoztak, már ép köszönni akart szemlesütve, de az ide- genek megelőzték:

— Jó reggelt drágálatos virágszálam, Honnan jön? Vagy hová megy? mondja csak angyalom. — Ekkorára már össze- érne és meg akarja fogni a karját, hogy jobban szóra bírja ezt a vadvirágot. Most Bözsi még egyszer végig pillant rajtuk és ahogy maga előtt látja a szőrös mellét és lábukat, meg a nadrágos asszonyt, meg- borzad a kéztől, mely e gomolyagból nyúl feléje, elsikoltja magát és ösztökénással iramodik haza felé. A sikoltásra félig ün- neplőbe öltözött népek búznak elő a vis- kókból és úgy tisztos távolságból vonják kérdőre az idegeneket, hogy mit is akartak avval a lányval? Ők ugyan hangoztatják árfallanságukat, mindegy, Bözsi lába nem sikoltott. Már egészen bekerülve a komoly fenyegetések áradatától, Réleki a far-zsebé- t tapogatja és úgy mentegetőzik. Ekkor ért

oda a rossz hírű hosszú Teri, ki hat évig szolgált a városban.

— Kezét csókoldom! Jó reggelt nagysá- gos úr!

— Jó reggelt drágaságom. Nézze csak, mi csoda tévedés. Rétfenetes félreértés — sápadozik Rélekiné.

— Hja kérem alázattal, ezek a buta parasztok ilyenek, képesek mindenre.

Gápá Fero, az öreg esküdt a kapuból nézle végig az egészre. Ő tudta, hogy na- gyobb baj nem lesz ebből, tettelegességre nem fajulhat, mert hát itt van ő. Egy kicsit meg hagy tanítsák nőresre az úri csava- rgókat. De most már elérkezettnek látja az időt, hogy oda szóljon: A hosszú Teri ös- merősei, hagyjátok őket. — A kötekedők ugyan szörfogadtak és elindultak a templom felé, de ez nem szólt lötyő Matyinak, a kamaszok vezérének. Vagy tizenötöd ma- gával összepillantva átugrották a falu kö- zepén hosszában házódó árok szélén a kerítést: be a bozótba. Ez az ő terrénu- muk, ami zsákmány akad: döglött macska, patkány, kis csibe, liba, azt mind ide hoz- zák és vásárt csapnak.

— Bizony édes nagysám, velem is így csinálnak ezek a parasztok, mert hogy nem vagyok olyan, mint ők — panaszkodik hosz- szú Teri a sor egyik lankáján az idege- nek. Erre egy jól irányzott kő mellen találja a bozótból. Réleki átugorja a kerítést, hogy elégtételt vegyen, az ám! De mikor a kő száll felé, mint a zápor eső. A sűrű vadon- ban csak egy-egy kancsal szemet lát majd, az is eltűnik, hát jobbnak látja visszafor- dulni, azonnal az állomásra — gondolja — de lötyő Matyi nem azért vezér, hogy ne tudná a dolgát. Követik és kövezik sor- hosszat a dzsungelből. Előkerül Bodri, Kormos, Bundás már csak ők is segítenek lötyő Matyinak. Úgy vaktában egy udvarba menekülnek, hol nagyobb szerencsájükre otthon tartózkodott Toka Gergő, az öreg gazda.

— No mi jaja? Mi baj?

— Nézze édes gazduram — és elmondja az egész esetüket a faluban... egy köny- vet akarok írni rólok, magukról, a faluról, melynek a címe lenne a „Falu lelke”. Érti drága bácsikám és én ezt a lelket nem találom.

— Értöm, értöm! De hát hún van az úr- nak a nadrágja, meg a kabátja?

— Mire az e nagy hőségben? Otthon hagyjuk.

— Most már csakugyan értöm, mög az úr is mögértheti: ha elment a falu a szent- egyházba, abbiz a lölkét se hagyta itthol. Ha kedve felik keresni, ott möglanálja.

DALLOS LÁSZLÓ.

HEGYESSY ÁRPAD

ÁLL. VIZSGÁZOTT FOGTECHNIKUS
hosszú németországi tanulmányújáról,
ahol oklevelet is szerzett, hazakerkezett
és megkezdte rendelését Nitrán, Hlinka-
ucca 37. szám alatt (Brežny-féle ház)
Felhívjuk tisztelt olvasóink figyelmét a
most megnyílt fogászati műteremre, an-
nak elsőrendűen képzett vezetőjére, aki
eddig is közmegelegedésre működött
városunkban.

Eladó egy kőszk építési anyaga.
Bővebbet Forgách József
kereskedőnél, Nitra, Hlinka-ucca.

Méhészek figyelmébe. Eladók vész-
kos mézes keretek. Érdeklődni lehet Varga
Pálnál, Gyémés, 148 szám alatt.

Nitrai furcsaságok.

Milliárdnyi csiga

pusztítja az idén veteményes kertjeinket. Évek hosszú sora óta annyi fömértelen mennyiségű csiga nem volt észlelhető vá- rosunk veteményes ültetvényeiben, mint éppen ebben az esztendőben. Hogy mi ennek az oka, azt a szaktudósok állapít- hahnák meg, állandóan talajvizet városunk fertőtlenítése érdekében. A háznélküli csi- gák offenzívája ellen van egy régi jó házi receptünk: kacsákat tartani, mert azok fel- falnak minden elősdit. De ki engedheti meg ma magának azt, hogy kacsákat tartson és hizlaljon? Miből?

Amikor a zsupanátus okos előrelátással külön hirdeteményekben hívta fel a közön- ség figyelmét a cserebogarak irtására, ame- lyet díjaz is, ugyanakkor a helybeli zöldség- termelők és kerttulajdonosok hálásan fo- gadnák — a fogyasztó közönség érdeké- ben — ha az említett elősdiek kiirtásához szükséges: mézspór, csillalérom, kainit, vasgálic hivataltól és központilag volna beszerezhető kedvezményes áron, még pedig sürgősen, mert különben üres és igen drága lesz a nitrai zöldségpiac.

Sürgetjük a tervbevett

zabori üdülőtételep megvalósítását. Senki se merjen dicsekedni azzal, hogy városunk egészséges, vagy gyógyhatású talajon épült. A talajvíz házaikban rengeteg és külön- féle betegségeket okozott. Nincsen egy na- punk se, amikor temetésre ne harangoz- nának. Mi az oka eme nagyszázalékú el- halálzásnak? Az alagsóvezés és kana- lizáció hiánya és ráadásul a posványos területből táplálkozó városi vízvezeték. Ép- pen ma voltam hétéves kislánnyal rönt- gen-vizsgálaton az állami kórházban, aki eleddig keresztüleselt minden elképzelhető gyermekbetegségen és ma, dacára a leg- messzebbmenő orvosi és házi kezelésnek, a tüdővész irtózatos kapujába lépett a nitrai „jó levegő” miatt. A röntgenológus orvos a fülembé sügta: men-külni minél előbb a Tátrába: jobb egészségesebb levegőre. De a mi házi Zaborunkon is jó levegő van, de szanatorium hiányában, mi szegények ottan, csak cigánysátrát verhetnénk, mert viszont hogyan és miből utazhatnánk Nit- ráról máshová?

Csendet kérünk

betegeinknek a nitrai kórházban! Példásan tiszta és rendes a nitrai állami kórház. A betegek kifünő kezelésben és odaadó ápo- lásban részesülnek. Csak egy a hiba, hogy repü öink a mi háborúmentes szlovenszkól életünkben, örökké zúgnak-búgnak a kór- házi épületek felett, ami a 39-40 fokos lázban fekvő betegeinknek egyáltalában nem kellemes, sőt idegállapotukra vesze- delmes. Mi végtelenül tiszteljük és nagyra- bec-üljük repülőink célbatörő, szorgalmas iparkodását, de kérjük őket szenvedő be- tegeink nevében, sziveskedjenek áthelyezni gyakorlóterüket a Borina—Žibrica—Zabor fölé, vagy akárhová, de ne pont a súlyos betegek feletti légi zónába!

Hatóságilag engedélyezett ingatlan-
forgalmi iroda Nitra, András domb 4. Közvetít
ingatlanok adásvételét Tulajdonos Pulcz Jenő

Eladó Zaboron, az Őrvölgyben
egy kifünő karban levő
szőlő, szép házzal, parkkal. Bővebbet
Dombay Ede építésznel.

Vasárnapi levél

GOLGOTHA, avagy egy film tanulságai.

Elismerésre méltó az az igyekezet, melylyel a nitrai mozgóképgazgatóság iparkodik a közönség kedvében járni. A napokban mutatta be a Golgotha című monumentális filmet. A készítését nem lehet az igazgatóságot vádolni, hisz ma azt kell bemutatni, ami van és akkor, mikor ezt a körülmények, vagy szeszélyek engedik. Mindenesetre a Golgotha című film a nagyhétben bizonyára nagyobb sikert aratott volna, mikor a lelkek tisztábbak, megértőbbek voltak Krisztus nagy szenvedésével szemben.

A filmről, mint alkotásról most nem akarunk szólni. Annyi bizonyos, hogy látunk már szebb, művészebb kiállítású filmeket, melyek meghatóbban, meggyőzőbben szemléltették Krisztus szenvedését és az emberekért történő megdicsőülést. A film régi, kopott képeket tárt elénk, a rendezés sem volt mintászerű, de így is elégséges volt ahhoz, hogy a nézők szeméből könnyeket sajtoljon ki, hogy csak kis mértékben is megértsük azt az óriási szenvedést, melyet Krisztus tűrt el az emberiség megváltásának érdekében. Újból hallottuk azokat az igéket, melyeknek értelmi súlya alatt nőttünk fel erkölcsösöskké. Az előadás után valahogy úgy éreztük, hogy megnyugodtunk, lázongásunk eltörpült, szemünk előtt egy szebb jövő körvonalai bontakoztak ki. Mert ugyan mi a mi szenvedésünk az Úr Jézus szenvedéséhez képest? Semmi. Lázadozunk sorsunk ellen, ami nem is a legsúlyosabb, hiszen csak nézzünk körül: mennyien vannak, akik nem ismerik a meleg szoba kellemét, akik csak ritkán érzik a jóllakottság mindennel kibékítő érzését, az egészség boldog tudatát, a borzasztó háborútól való mentességet és mégis lázadozunk, panaszkodunk.

Mondom, nem akarunk a film nemesítő, nevelő hatásáról beszélni, hanem csak egy-két elszomorító jelenséget papírra vetni. Az előadás aránylag kevesen vettek részt. Legalább is nem annyian, mint azt megszoktuk és amely szám méltó lett volna a város katólikus jellegéhez, domináló erejéhez. De ami a legsomorúbb, az előadás azok sem vettek részt, akiknek ott kellett volna lenniük. Pedig az előadás jövedelme nem a mozi pénztárába vándorolt, hanem mint azt a röpcédula is felünlte, jótékony célú szolgálat: a plebáni templom renoválási munkálataira áldozta fel a mozik igazgatósága. Hol maradt az a tülekedés, mely minden ilyen vallásos tárgyú filmet körülvevő, kíséri? Alább hagyott a szívekben a vallási rajongás tüze?

Szomorú hírt kaptunk ma. A zabori Svätopluk úton összetörve találták szent Vendel szobrát. A szobor évtizedek óta őrizte egy zabori ház sarkát, soha senki nem bántotta, az arra sétáló ember áhítatosan leemelte előtte a kalapját, jóllehet a szobor nem volt művészi alkotás, de hisz az ember sohasem a szobrot imádja, köszönti, hanem azt, akit ábrázol. Ezt a primitív, de a zabori lakosok hitét vissza-tükröző szobrot vandál kezek összetörték.

Idők jele. Minél jobban távolodunk a vallás tűzhelyétől, annál inkább nagyobb

lesz a lelki didergés. Ha mi magunk oltjuk el a hit mécsesét, akkor sötétben fogunk járni, nem ismerjük egymást, nem fogunk tudni különbséget tenni az enyém, tied, övé között és nem tudjuk felmérni a gyilkos használatának következményeit.

Hálásak vagyunk a nitrai mozgóképgazgatóságának, melynek tagjai mindig megtalálják a módját annak, hogy lehet nemeset, követésre méltót produkálni.

Risnyovszky Endre.

Lopások a nitrai temetőben.

Tudjuk, hogy a temető az a hely, ahol elhunyt kedveseink, szeretteink, hozzátartozóink — a túlvilági élet dicső feltámadása reményében — a részükre kijelölt és be-szentelt, virággal borított sírhant alatti alusz-szák örök álmukat. Ha kimegyünk őket meglátogatni, felidézünk a múltak emlékeit, elmélkedünk, gondolatban elmondjuk bánatunkat, fájdalomunkat s megköszönjük nekik mindama jókat, amelyekkel bennünket még életükben részesítettek.

De nem csak nekünk, nekik is van a sötét sírből felhangzó szomorú panaszkodás, amely igen fájdalmasan érinti az amúgy is sajnó keblünket és bánatos hangon adják tudtunkra, hogy ama kegyetelen, szép virágokat, amelyeket hantjukra ültetünk és szeretettel ápolunk, egy minősíthetetlen, durva lelkületű tettes, halottfrabló tolvaj, őrzetlen időben, alattomban ott letört, gyökereitől kitépett, elloptott és talán piaci árba bocsátott.

Hogy csak egy-két esetet említsek a sok közül, mert hisz a panasz általános, de akárhány adattal szolgálhatok. Közel 50 éve járok a temetőbe, de a lopások még soha annyira elterjedve nem voltak, mint most. Így pl. a múlt vasárnap ibolya és barka csokrot helyeztem el egy virágedényben néhai feleségem kriptájára. Kedden onnét már egy tolvaj mindenesetű ellopta. Egy magasrangú zupani hivatalnok neje néhai leánykájára sírjára nemes tulipánt ültetett. Másnap a tulipán letörve, szárával a földbe dugva, hagymáját pedig ellopták. Sőt tudomásom van arról is, hogy a f. Szerkesztő úr bold. édesanyja sírjáról is már nem egyszer lopták el a virágot. Folytasom? Minek. Van két sírásónk, városi és állami rendőrségünk, miérei ne lehetne temető őrsegünk is?

Nem hallani, hogy más városok temetőiben is hasonló tarthatatlan állapotok léteznének — Bratislavát nem is említve — ily aljas cselekedetek csak a társadalom söpredékéből és ama elemeiből kerülhetnek ki, akik ami a tied, az enyém is elvet vallják, épp azért vetik szemben radkálts eszközök alkalmazandók. És pedig előzetes védekezés képpen egyelőre a főkapu bejárattal szemben, jól látható helyen — és nem az utcán — egy figyelmeztető tábla helyezendő el ama felirattal, hogy akit a temetőben tolvajlásban érik, az — minthogy szigorú kell statuálni — pl. 4-5 évre a temető látogatásától lesz tilva. Kiskorúak csak szülői felügyelettel látogathatják a temetőt, vagy megbízható kísérettel. A temető kerítése — mint annak déli oldala — körszőkörül 4 soros tüskés dróttal látható el, hogy arra a suhancok be ne mászhassanak.

Százakat, sőt ezreket fektetünk egy-egy sírhelybe, megérdemelnék, hogy a drága hely tartozékai megfelelő biztonságban részesüljenek, épp azért radikálisabb mód-szerrel kell alkalmaznunk e téren is. Sz.

Hírek

Áprilisi fagyalt.

Mikor az első ibolyával
Jönnek falusi gyerekek,
A hegy csúcsát még hó borítja
S a napsugár is didereg,
Mikor az áprilisi szélvész
Dühösen az arcodba vág,
Már hallhatod végig az uccán
Vigasztaló vidám szavát:

Fagyalt! Fagyalt!

Csengője nyájasan csilingel,
Mintha izenne a tavasz,
Kinálja hűvös édességét...
Mit bánja, néha hogy havaz.
Ha jön, fekete felhő foszlik
És kikacag a drága nap,
Mosolygó emberek köszöntik,
Amint közöttük elhalad:

Fagyalt! Fagyalt!

Ó élet végtelen bizalma!
Meg nem szűnő örök remény!
Fiatal ág korhadó törzsön...
Meghatva üdvözöllek én.
Repkény romon, dal a pusztában,
Virág a síron... akarat
Ujjongó dacos diadalm,
Titkos tavasz a hó alatt...
Fagyalt! Fagyalt!

Mint a madár a kopasz fákon,
Bizakodva, hetykén megül,
Virágos, lombos jövendőben,
Nyárban hisz rendületlenül.
Ti télbedermedt néma lelkek,
Kik megalázva, csüggeteg
Letörtök, félték, megriadtok:
Reméljete! Reméljete!

Fagyalt! Fagyalt!

Molnos Kálmán.

Orvosi hír. Dr. Singer Andor, fog és szájbetegségek szakorvosa rendelését Nit-rán, Farská u. 17. sz. alatt megkezdi. Rendel 9-12 ig és du. 2-5 ig. Telefon 22-54.

Séta a városon keresztül.

Nitrainak tartom magamat és erre bizonyos mértékben büszke is vagyok. Sem szüleim, sem jómagam nem igen szoktuk változtatni lakhelyünket. E város mellett kitarítottunk jóban és rosszban. Itt ringott bölcsönk és éreztük, a városi temető vadvirágos hantjai alatt fogjuk aludni örök álmunkat. De némelykor pir borítja el arcunkat. Vannak olyan helyei a városnak, melyeket nitrai származásunkra való tekintettel sem ismerünk. Hol élünk mi? A kávéházban, a korzón, a Zobor utain éljük le életünket.

A minap többedmagammal sétára indultunk és váratlanul a Páruccán kötöttünk ki. Magát az utcát ismerem, de a szertefutó kis utcák, sikátorok ismeretlenek előttem. Megnéztünk minden zeg zugot, megalkottuk véleményünket és megborzadtunk az itt észlelt nyomor, balkáni piszok látásától.

Párucca, a nyomor tanyája.

A tulajdonképeni főucca elég széles, helyenkint szép, modern új házak díszítik. A fény és árnyék találkozása. Ahol nagy a fény, ott nagy az árnyék is. Sehol a városban nem találkozunk olyan nagy nyomorral, mint az

eldugott kis uccákban. Az uccák apró, kis házaik legnagyobb részben zsidók lakják. A legszegényebb emberpáriák, akik csak az élet árnyékolt oldalát ismerik. Eddig adás-vételből, közvetítésből, gyümölcseladásból éltek, ma reménytelenül és korgó gyomorral néznek a sivár jövő elé. Van egy közmondás, mely azt tartja, hogy ha a zsidó szegény, akkor nagyon szegény. A közmondás ezekben a kis uccákban nyer beigazolódást. Ezeknek a nincstelen, halálra gázolt emberpáriáknak kell megszennvedniük a gazdag, de lelketlen zsidók bűneiért. A gazdag zsidók ma sem érzik nagyon a megszorításokat, van miből élniük, minden akadályt áthidalnak a legnagyobb összekötő földi hatalommal: a pénzzel. Ők érzéketlenek. Nem hallják a nincstelen emberek élet-halál harcaiból előtörő keserű hangokat, érzéketlenül és félelem nélkül haladnak el az ő általuk elárverezett kis emberek mellett. Tudják, hogy az anyagilag erős sohasem bukhat el. Ellenben ezek a szegények ott a párutca sikátoraiban megszennvednek minden, mások által elkövetett bűnökért. Ezek az emberek sohasem lehetnek ellenségek. Mert aki ismeri a nyomort, a nélkülözésekből származó betegségeket, akik látják, mint buknak el leányaik a nagy nyomor következtében, azok irgalmat, könnyítést érdemelnek. Ezt követeli tőlünk emberiségünk és jóérzésünk.

Az épülő Nitra.

Az ember nem szokott sokáig árnyékban tartózkodni. Kikivánczik a napos oldalra. Elég volt a nyomorból és szennyből. Gyerünk a város barátságosabb, légtetőbb helyére. Megállunk a **Nitrai Malmok és Hántoló Művek** által emelt és befejezéshez közeledő monumentális épület előtt. Szinte máról-holnapra nőtt ki a földből, hogy városunk díszévé váljék. Az épületen még ma is nagyon sok munkás dolgozik. Ez a vállalkozás hónapokon keresztül kényeret, ellátást, biztos megélhetést adott a nitrai munkásoknak, iparosoknak. Pedig ezt az építkezést hosszú huza-vona előzte meg. Voltak, akik városi szempontokból, érdekből kifogásolták az építkezést. De úgy tudjuk, hogy ma, mikor a teljes kibontakozás előtt áll a hárommillió épületkolosszus, minden nehezítés, látszólagos ellenszenv elült. A Hitler-utca valójában városunk legszebb utcája, ahol a gyönyörű betegségyógyító palota, Iparosház, Hlinka-ház mellé méltóan csatlakozik a Nitrai Malmok és Hántoló Művek bérpalotája. Az épületet a nitrai Tomaschek cég építette, az őt jellemző megbízhatósággal, művészi kivitelezéssel.

Mint ismeretes, a malom után városi parkot létesítenek, szó van egy fürdő építéséről is. Valószínű, hogy itt lesz a város szíve, innen fog szerteáradni a légtető erő a város többi pontjaira is.

Közgyűlés. A Nitrai Iparoskör az Ipar-társulat házában levő helyiségében 1891. évi április 27.-én d. e. fél 10 órakor évi közgyűlést tart, melyre a t. tagokat ezúton is meghívja.

Kivégezték a vármegyeház előtti rózsaszínvirágú gesztenyefákat. Sokan a régiek közül fájdalmasan sóhajtottak egy-egy fa zuhanásakor, mert évtizedeken át minden tavasszal felragyogó szemmel gyönyörködhetek bennük. Most már ez sincsen! De lehet, hogy talán szebbet kapunk helyettük cserébe és különösen akkor, ha a vármegyeházzal szemközli rácsosablakú, istálló-szerű kinézésű épület eltűnik a leendő új park frontjáról, amely a fák kiirtása után a maga félparaszti valójában hunyázkodik meg a megyeháza impozáns épülete előtt.

Épül a Sziget-zobori új híd. Margecanyból (Szepes Margittalva) szállított rózsaszínű sziklákból faragott pillérekre kb. húsz munkanap eltelte után ráhelyezik a vaskonstruktív hídát a regularizált új meder fölé valamennyiünk öröme és megelégedésére. Végre megindul a város és Zóber közötti mindennapi forgalom, amely hónapokon át kerülő-utakon, vagy csónakok segítségével volt lebonyolítható.

Anyakönyvi kivonat.

Születések:

Hvizd István Nitra fia István, Valehrach Pál Tarány lánya Jarmila, Csernyák János Nitra fia Bohumil, Olach Ottó Nitra lánya Mária, Gnoth Jenő Pográny fia Marián, László, Sztítás Mihály Salgó halva szül. fia, Bittner Alajos Pasztuchov lánya Ludmila, Martinek Anna Nitra két fia József és János, Kiss István Nitra fia Dezső István, Hamar József Nitra lánya Katalin, Szijjártó István Nitra lánya Bozsena, Polák János Nitra fia Ferenc, Balázs József Nitra lánya Krisztina Valéria, Matyo József Hrnčiarovce fia Ferenc.

Házasság:

Szvitacs Máté Nitra és Grman Erzsébet Katalin Nitrától

Halálozások:

Dušan Milán 9 hónapos Nitra, özv. Kútné szül. Kónya 74 éves Nitra, Goldstein Jakab 77 éves Zsiline, Nosko János 21 éves Nitra, Blaha Anna szül. Lovásik 55 éves Sulán, Beláni Anna szül. Tithala 70 éves Nitra, Brestovszky Júlia szül. Gondzsál 41 éves Érsekújvár, özv. Duris Helén szül. Koráb 77 éves Alsó Otokovce.

Aktualitások.

A tudósok az emberi korhatárt a hetven évben állapították meg, amennyivel kevesebb adatik meg nekik, azt megrövidítésnek tekintik és amit ezen felül élnek, az már Isten ajándéka. Ez a kor azonban a normális időkre és viszonyokra vonatkozik, járványok, háborúk, éhínségek, időjárás rendellenességek befojással vannak az emberiség élethosszára. Jelenleg igen gyakran észlelhetjük, hogy nagyszámú ember élete derekán hal el, főleg férfiak és főleg szívba j ragadja el őket az éleik sorából. A gyermekmesék érzelmesebben úgy mondják, hogy az öreg király vagy a szépséges hercegisasszony szíve meghasadt bánatában. Ezekből a romantikus beszédekből a ma embere rég kiesett, ellenben megmaradt a mesékben oly gyakran előforduló eset, hogy a szív öli meg az embert a bánat, az izgalmak meglámadják a szervezeteit, főleg a szívet, mely aztán idő előtt öli meg az embert. Hisz az utóbbi években oly gyakori halálos esetek nagy részét szívba j okozta.

— Hallotta, meghalt szegény N., csak ötven volt, a szíve ölte meg. Hja, hiába, a mai idők! — mondják egymásnak a szenzációt és nem tudják, vajon mikor kezd ki az övéket a ma izgalmak, bánata. Egyedül születünk, egyedül vívódunk, egyedül halunk, csak a szív van velünk, mely örvend, búsul és megöl.

Érdekes képet nyújtott a minap a Plébánia ucca. Egy sereg muzsikussal cigány, öreg, fiatal és még gyermekszámba menő is lepte el az uccát, mindegyik hegedűt szorongatott hóna alatt és hol halkán és titokzatosan, hol izgatottan magyarul

egymásnak valamit az ő érthetetlen nyelviükön. Mintha cigánykongresszusra gyűltek volna össze, oly nagy számmal voltak, sőt itt-ott színes szoknás cigánymeryecskék is tarkították a gyülekezetet.

— Mi van itt ma Primás úr? kérdem az egyik viharvert feketefrakkkos fiatal.

— Vizsgáztatnak minket, — mondta kissé büszkén, kissé szegyenkezve.

— És ki vizsgáztatja — kíváncsiskodom tovább.

— Professzor jött direkt Bratislavából, nagyon szigorú, sokat kell tudni, nem is lehet már cigány a cigány nagysága kérem — és a levegőbe legyintett.

Tovább mentem, többet nem kérdeztem. Ismerem a régi cigány hagyományt, mely szerint csak az lehet a jó cigány, aki nem is ismeri a koltát. Ez fájt nekem.

„Sír a hegedűm négy húrja, benne van a lelkem búja... — jutott eszembe a régi nóta. Vajjon hogy fog hangzani, ha ezentúl előrt negyed és nyolcadokban fogja a cigány játszani, az előrt szünjelekkkel és nem a lelke diktálása szerint..."

KENEDY ERZSÉBET.

Elsőosztályú tűzifa

nagyban és kicsiben kapható

Hasáb handloval
vágott fa porosz szén
fűrészelt kárvini

koks állandó raktáron

Sumichrast Rudolfnál

Nitra, Vodná ulica. Tel. 2291.

Elektro és rádió szükségleteit

fedezze a nitrai előnyösen ismert

CHATERNUCH-cégnél,

ahol minden e szakmába vágó dolgot olcsón szerezhet be. Rádiók szakszerű javítása olcsón és lelkiismeretesen. Rádió és villanyszükségleteire kérjen díjmentes árajánlatot.

NITRA, Hlinkova ul. 41. sz.

Dr. Falth két legújabb könyve már megjelent és kórtelenként lapunk kiadóhivatalában is megrendelhető. 1. Nitra Arany Könyve. 2. Nitrai Fejfák. Számos képpel. Egy-egy kötet ára 20 korona.

Nedves falak szárazra tételére teljesen egyéni, eredeti módon. Minden más, eddigi módszert és eljárást felülmúl. Keresse fel tehát bizalommal a jó hírű Spatyna István céget, Váraja-u. 35.

Csak a

„YOGHURT“

azon üdítő és tápláló tejféle, mely magas életkort biztosít.

„YOGHURT“

kapható a NYITRAI MLEKARSKE DRUZSTVO-ban (GAZDASÁGI TEJSZÖVETKEZET).

NITRAMEGYEI SZEMLE

Felelős szerkesztő és lapkiadó:

Risnyovszky János.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Nyomja Risnyovszky János könyvnyomdája

(előtört „Corvia“)

Nitra Plaristeká-ul. 22.